

Česká republika 2030

Kulatý stůl k oblasti č. 1 - Lidé a společnost, které nám umožní uspět v 21. století

Téma: Práce

Facilitátor: **Martin Polášek, Jana Mausen, Zbyněk Machát (hostitelé v kavárně), Vojtěch Černý (Agora CE) (pracovní skupina)**

1. Shrnutí tématu

Téma bylo (zejména v pracovní skupině) považováno za důležité, ale velmi špatně propracované z hlediska východisek a popisu trendů či specifikace cílů. Blíže viz narativní popis průběhu diskuzí v kavárně. Výsledek diskuze v pracovní skupině posuzovat opatrně, jen 4 diskutující; část zabral konflikt o gender, roli rodiny a jak se stavět k práci v rodině.

2. Worldcafe

Otázka pro worldcafe:

Jaké budou trendy v pracovní sféře v České republice do roku 2030?

Popis průběhu:

Překvapivě silně odhadovaná **proměna práce v důsledku technologických změn** (Společnost 4.0., spíše než jen Průmysl nebo Práce 4.0.); s vědomím všech možných dopadů, v různých oblastech a úrovních (např. mnohá zaměstnání zmizí a mnohá se objeví a předpovědět, jaká bude třeba konkrétní úzká kvalifikace není možné; práce strukturuje čas, dává životu rytmus – dokáží si lidé strukturovat čas jinak?; promění to vztahy v rodině; když lidé nebudou mít práci, nebudou moci stávajícím způsobem fungovat sociálně pojistné systémy a bude se muset přejít na systém zabezpečení z daní a příp. jinak strukturovat daně; roboti a jejich havárie jako zdroj ohrožení); objevila se také obava, že půjde o podobnou strukturální změnu jako přechod od zemědělské k průmyslové společnosti a hrozí, že bude provázena stejnými sociálními dopady/otřesy;

Je, ale otázkou v jakém časovém horizontu jsou tyto změny očekávány protože většina pak hlavně vysvětlovala k čemu všemu je práce potřeba (většina – ne všichni, ale většina – se pohybovala spíše v kategorii práva na práci/možnosti práce než práva nepracovat/možnosti nepracovat).

Práce téměř vůbec nebyla reflektována jako ekonomický zdroj (a pokud, tak spíše jen jako zdroj individuální/individuální obživy, jako zdroj ekonomického rozvoje vlastně jen skrze podíl pracujících na rozhodování/řízení jako zdroj efektivity firmy či družstevnictví jako řešení problémů nástupnictví ve firmách), naopak velmi silně jako zdroj identity, důstojnosti, stability apod., a to jak v rovině individuální, tak v rovině společenské.

práce chápána jako zdroj individuálního uspokojení, sebeúcty (subjektivní i intersubjektivní), dokonce prý jako jediný rozdíl mezi člověkem a zvířetem. Současně jako zdroj společenského dobra (práce a prostředí, v němž probíhá, posiluje komunitní vazby; stará řemesla jako nutnost pro zachování kulturní identity společnosti; nezaměstnanost jako společenská marnotratnost – dovednosti řady lidí zůstávají nevyužity) či obrana před sociálně negativními jevy (např. příslušníci represivních složek bez práce jako zdroj politického napětí)

mezi vzděláním a prací hledány vazby, představy o potřebě usměrnění vzdělávacího systému k budoucím potřebám (dílem potřebám firem, dílem potřebám budoucích zaměstnanců, dílem potřebám společnosti; a nejen vzdělávání dětí či mladých ale také dospělých/celoživotní vzdělávání);

očekávání tohoto usměrnění nejen od státu ale i od samotných škol, jeden člověk dokonce navrhol v podstatě znovu používat umístěnky a plánovací komisi;

potřeba technických oborů a přesvědčení že „máme moc sociologů, antropologů, politologů a potřebujeme inženýry a truhláře“ přítomné, ale většinou doplňované tím, že konkrétní potřeby firem se mění příliš rychle; po otázce jestli tedy lze předpovědět, že za 10 let budeme potřebovat tolik a tolik truhlářů a podle toho regulovat střední školství se i většina těchto lidí přiklonila k tomu, že tak přesně to nelze předpovědět a že jde spíše jen o to, že budou potřeba i technické obory a že je třeba obecně sledovat trendy;

další část a postupem debaty téměř všichni uvažovala o univerzální kvalifikaci, která umožní zareagovat na změnu (jednotlivě např. vč. prodlužování všeobecné části studia a oddálení doby specializace)

potřeba ohodnocení takových typů práce, které nejsou jako práce vnímány (s tím, že potřeba této práce bude podle některých i objektivně narůstat; jiní to chápali tak, že neb je práce potřeba, je jí nutno vytvářet i tam, kde nyní není): neformální vč. práce v rodině (v tomto kontextu spor, zda by do této kategorie měla spadat péče dětí o rodiče), pečovatelská (v tomto kontextu ostrá kritika textu z feministické perspektivy, text prý navozuje dojem, že to má být hlavně záležitost žen) a práce v neziskovém sektoru obecně vč. práce kterou dělají dobrovolníci;

ohodnocení očekáváno nejen finanční ale hlavně finanční (ať již přímo, tj. že půjde o práci za mzdu, nebo třeba tím, že práce tohoto druhu je uznávána jako kvalifikace, jež se zohledňuje a to i finančně v jiném zaměstnání);

zároveň potřeba flexibilizace práce bez její prekarizace (typicky pro ženy na mateřské dovolené) kroky v oblasti práce by neměl podnikat jen stát sám, ale měl by přitom do hry vtahoval různé aktéry na různých úrovních (firmy, NGOs, odbory...)

okrajově se objevilo téma flexsecurity

v tématu práce se, pokud vím, nikde neobjevilo téma migrace, ať už v jakémkoli smyslu a s jakýmkoli znaménkem

Témata (clustry):

Nebylo hostiteli nijak zpracováno

3. Pracovní skupina

Výběr cílů:

1. Učinit práci důstojnou.
2. Eliminovat strukturální nerovnováhy na trhu práce.
3. Dokončit reformu vzdělávání započatou v roce 2005 směrem k pojetí vzdělávání jako rozvoje kompetencí pro občanský, profesní a osobní život.
4. Podporovat spolupráci a propojování ve vzdělávání.
5. Udržet pozici ČR v trojici zemí s nejnižší mírou ohroženosti obyvatel příjmovou chudobou v zemích OECD a nejlepší pozici ze všech členských zemí EU.
6. Významně snížit riziko příjmové chudoby nebo sociálního vyloučení u dětí a mládeže.
7. Zvýšit zaměstnanost lidí nad 55 let.
8. Omezit tzv. „pracující chudobu“.
9. Kultivovat zdravotní gramotnost obyvatel a směřovat tak k co nejnižšímu výskytu nemocí a předčasných úmrtí.
10. Snižovat nerovnosti ve sféře zdraví.
11. Podporovat udržitelné vzorce spotřebního chování.
12. Zachovávat kulturní dědictví ČR.
13. Podporovat kreativní seberealizaci obyvatel ČR.

Diskuze:

Hlavním předmětem diskuze se staly věci v textu chybějící a komentáře vtahující se k cílům 1 a 2

Obecně k cílům:

- formulovat cíle srozumitelněji, stylizace
- chybí cíle zaměřené na „NEPLACENÉ FORMY PRÁCE“. K tomuto se rozpoutala diskuze o tom, co je to za činnosti? Co je to za formy práce, kdo a jak je definuje? Částečně jsme se věnovali také tomu jak je ohodnotit (společensky, finančně).

Cíle nezohledňují:

- Chybějí flexibilní práce
- Nutnost pracovat na strukturální změny na trhu práce
- Problém strukturalizace; skupiny zaměstnavatelů (výrobní družstva), malé a střední podniky
- „Uznávání“ kompetencí osobnostních získávaných mimo pracovní prostředí (dlouhá nejasná debata, nakonec něco jako „samostatnost“ a „příprava na změnu“, ve skupině spor o to kde se potřebné dovednosti berou, zda v rodině či mimo ni)

1. Učinit práci důstojnou.

- není jasné, co si představit pod důstojností práce, tento pojem buď nahradit nebo naplnit explicitnějšími formulacemi lepšího ohodnocení práce (placenou práci zaplatit lépe, neplacenou práci učinit placenou)

2. Eliminovat strukturální nerovnováhy na trhu práce.

Řešit uchopení work balance, life – upravit materiál a nějak vázat jako jedno téma sladování pracovního a soukromého života

Řešit skryté formy diskriminace - hovořit nejen o strukturální nerovnováze v nabídce a poptávce na trhu práce, ale explicitně cílit k odstraňování strukturálních nerovností na trhu práce a to i těch skrytých (a uvést příklady jako věk, gender apod.).

Řešit zvyšování kvality práce - ve smyslu rozvoje kompetencí a individuality pracovníků + pracovního prostředí
změnit a propracovat ve smyslu popisu trendů

Téma: Vzdělávání

Facilitátor: **Katka Bláhová(Agora CE)** + Jan Mareš + Václav Šebek

1. Shrnutí tématu

- základní dialog o směřování velmi obtížný je ve směsi různých názorů, požadavků a návrhů, základní štěpná linie probíhá na ose diverzita vs. koheze
- byl zpochybněn smysl kladení cílů, které by se týkaly vzdělávání jako celku – je třeba rozlišovat mezi jednotlivými typy vzdělání (formální, neformální, informální) a vzdělávacími stupni

2. Worldcafe

Otázka pro worldcafe:

Jaké budou trendy ve vzdělání obyvatel České republiky do roku 2030?

Popis průběhu:

- Trend: **formální vzdělávání (státem garantované) rodičům přestává vyhovovat → skupiny s vlastním pohledem na vzdělávání zakládají alternativní školy (neformální vzdělávání):**
 - o formální vzdělávání neefektivní, neodpovídá současným potřebám X neformální vzdělávání nemá legitimitu;
 - o nutná spolupráce a provázanost formálního a neformálního vzdělávání
 - o v jednotném (státním) školství není budoucnost, společný základ dnes děti získávají mimo školu – naproti tomu zazněl tradiční (konzervativní) apel na to, že škola má vychovávat ke sdíleným hodnotám (česká kultura, historie, příběhy), v další skupině bylo posilování jednotného školství hodnoceno kladně s tím, že jednotné školství je třeba chápat ve smyslu společné výchovy různě nadaných (tedy nejen hendikepovaných) dětí, nicméně se tak nemusí dít ve státní škole – otázka formy (vzdělávací program) zůstává otevřená, ale měly by být zaručeny standardy (ty opět podporují přístupnost vzdělávacího systému); z tohoto důvodu je třeba omezovat víceletá gymnázia
- Trend: **celoživotní vzdělávání, vzdělávání dospělých nabírá na důležitosti**

- mění se role vzdělávání se změnou světa, potřeb, aktivity lidí, občanská angažovanost
- klíčové dovednosti, uplatnění se na trhu práce i v souvislosti s prodlužujícím se aktivním věkem
- digitální věk
- je to klíč k úspěchu, škola musí „naučit se učit“, vyvážit podíl mezi „znát“ a „umět“ (důraz na kompetence), neshoda panovala na tom, zda-li má být ČŽV v zaměstnání povinné či má-li jej pouze zaměstnavatel umožnit – vyváženost obecných a speciálních dovedností musí být vyvážená na všech vzdělávacích stupních – nicméně i dnes struktura ČŽV je podmíněna dosaženým vzděláním (vzdělávají se již nějak vzdělaní lidé, vyloučení zůstávají lidé se základním vzděláním)
- Trend: **nutná změna přístupu ve vzdělávání dětí**
 - podceňování schopností dětí; ubíjení talentu, zvědavosti a motivace; podpora závislosti na autoritách; chybí vlastní myšlení, kreativita; budování nechuti dětí k vzdělávání; tlak na výkon
 - potřeba maximálně rozvíjet osobnost jedince; zaměřit se na osobnosti dětí, jejich vlastní schopnosti a způsoby učení
 - vzrůstající domácí vzdělávání není ideální – chybí kolektiv a vztahové návyky – ale je reakcí rodičů na nespokojenost s formálním vzděláváním (nevyhovující spádové formální školy, nelegitimita (nedostatečná legitimita) neformálního vzdělávání)
- Trend: **nutná změna kvality učitelů**
 - změnit pohled společnosti na učitelskou profesi jako takovou
 - zvýšit zájem studentů o profesi učitele
 - zaměřit se na kvalitu vzdělávání učitelů a podpořit jejich motivaci (ne nutně pouze finančně)
 - učitel by měl být více socializačním prvkem než zdrojem vědomostí
- Trend: **rozevírání sociálních nůžek ve vzdělávání**
 - o úspěchu člověka se rozhoduje již v mateřské či základní škole
 - předčasná selektivnost
 - dochází k „segregaci“ na úrovni studijního zaměření – např. jazyková a matematická ZŠ i gymnázia
 - reakce: roste podíl alternativních škol
- Negativní trend: **nedostatek kvalifikovaných odborníků**
 - měly by být podporovány takové formy výuky, které podporují:
 - a) sebezpoznání a soběstačnost (vč. řemesel a zemědělství) žáků a studentů
 - b) samostatné rozhodování, je třeba se zaměřit na **kompetence**, nikoliv na titul, včetně opět podpory výuky řemesel a návratu „pracovní výchovy“ a „pěstiteckých prací“ zpět do výchovy – zde bylo možné zaznamenat uvažování ve dvou liniích: 1) je třeba, aby děti uměly základní věci (pěstovat potraviny, chovat zvířata, základní technické dovednosti), které budou třeba, pokud dojde ke kolapsu civilizace/neočekávané katastrofě; 2) měly by se učit moderní „manuální“ práci (např. design a technologie) – v obou případech je ale vhodným nástrojem síťování a spolupráce (na všech stupních) se soukromým sektorem, resp. zaměstnavateli jako takovými, což posiluje roli školy

- v komunitě; proto je třeba zvyšovat prestiž různých typů povolání a reformovat učňovské školství po německém vzoru (spolupráce se soukromníky)
- c) jsou navzájem prostupné, tj. umožňují „přeorientovat se“ v průběhu vzdělávacího procesu dle zájmu
 - d) umožňují využívat talent dětí – tomuto požadavku je třeba přizpůsobit rovněž infrastrukturu (méně dětí ve třídě, asistenti i pro nadané děti)
- Trend: **upadající kvalita vysokých škol**
- o měly by do budoucna představovat motor vzdělávání, který ovlivní podobu vzdělávání na nižších stupních – musejí se nicméně proměnit, aby mohly top-down ovlivnit a proměnit společnost – s tou perspektivou opět kolidoval názor, že výchova a vzdělávání by měly být „pro život“, nikoliv pro zvládnutí přijímaček na VŠ jak se dle účastníků děje dnes
 - o úroveň VŠ klesá (přijato je sále více lidí) X zvyšující se úroveň vzdělání populace

Témata (clustry):

Společné motto diskuzí:

Vzdělávání musí směřovat k přínosu jedince společnosti, k odpovědnosti jedince za svůj život, k maximálnímu rozvoji osobnosti.

3. Pracovní skupina

Výběr cílů:

- 3. Dokončit reformu ve vzdělávání ... - 12 hlasů
- 4. Podporovat spolupráci a propojování ve vzdělávání – 12 hlasů
- 13. Podporovat kreativní seberealizaci obyvatel – 8 hlasů
- 6. Významně snížit riziko příjmové chudoby nebo sociálního vyloučení u dětí a mládeže – 5 hlasů
- 8. Omezit „pracující chudobu“ – 4 hlasy
- 11. Podporovat udržitelné vzorce spotřebního chování – 3 hlasy
- 2. Eliminovat strukturální nerovnováhy na trhu práce – 2 hlasy
- 5. Udržet pozici ČR v trojici zemí s nejnižší mírou ohroženosti obyvatel příjmovou chudobou ... 2 hlasy
- 12. Zachovávat dědictví ČR – 2 hlasy
- 7. Zvýšit zaměstnanost lidí na d 55 let – 1 hlas

Diskuze:

Probíhala v počtu cca 23 lidí, názorově velmi různorodých, bylo obtížné diskuzi řídit a ještě obtížnější z ní dostat potřebné závěry. Nicméně:

1) diskutovalo se **zejména o cíli 3:**

- konkretizovat (liberalizace/decentralizace)
- diverzifikace (nelze sladit opatření pro školy jako celek)
- individualizace (podchycovat talenty, zaměřit se na osobnost jedince)

Další postřehy z diskuse k cíli 3:

- rozvíjet kompetence pro občanský, profesní a osobní život

- diverzifikaci školství upravit standardy
- podpora mezinárodně srovnatelného vzdělávání
- rozvoj celoživotních kompetencí
- zkvalitnění učitelů a profesí jako takové
- shodnout se na očekáváních od vzdělávání
- změnit paradigma vzdělávání dětí
- podpořit motivaci ke vzdělávání
- podpora regionálního školství
- důležitější než znalosti je zvládání problémů

2) k cíli 4:

- vzdělání se posunuje mimo školství a k alternativnímu školství
- plná/skutečná legalizace neformálního vzdělání
- integrovat neformální vzdělávání jako doplněk k inkluzi

3) S cíli 6, 11 a 13 souhlas; ostatní obodované cíle souvisí s tématem vzdělávání nepřímo a nebyla chuť se k nim více vyjadřovat

Téma: Nerovnosti

Facilitátor: **František Havlín (Agora CE), Jakub Rudý**

1. Shrnutí tématu (pouze za skupiny vedené Františkem Havlínem)

Problém nerovností nelze zjednodušit na ploché statistiky (OECD), které selektivně využívají pouze některá kritéria. Naopak je potřeba sledovat disagregovaná data a soustředit se na různé sociální skupiny, protože trend je takový, že nerovnosti se spíše prohlubují a situace určitých skupin se zhoršuje. Je třeba především zabránit tomu, aby se nezvětšovali příliš rozdíly mezi skupinami a to především směrem dolů – tedy aby se ti nejslabší dále nepropadali. Společnost by naopak měla umožňovat všem občanům kreativní seberealizaci.

2. Worldcafe

Otázka pro worldcafe:

Jaké budou trendy v nerovnostech v České republice do roku 2030?

Popis průběhu:

Host 1: František Havlín

První skupina se zaměřila na kritiku selektivního výběru indikátorů při popisu nerovností v ČR. Stačilo by indikátory pozměnit a situace by již zdaleka nebyla tak pozitivní. Nerovnosti budou mít různou podobu (různý přístup ke kvalitním potravinám či k šetrným zdrojům energie) a budou místní (mezi venkovem a městy, mezi jednotlivými regiony).

Druhá skupina souhlasila s nebezpečím selektivního používání kritérií při měření nerovností. Soustředila se více na genderové nerovnosti (znevýhodnění matek samoživitelek, žen v důchodu...) a problematiku neostatečných důchodů. Jako pozitivní bylo označeno přibývání elit uvnitř menšin a zlepšení v přístupu ke vzdělání. Oba tyto trendy by se měly podpořit. Nebezpečím jsou ovšem disparity mezi regiony a vznikání deprivovaných lokalit.

Třetí skupina se soustředila spíše na širší společenské souvislosti, které vytváří takové prostředí, které nerovnostem nepříspívá. Jde především o určitý společenský konsenzus nad základními hodnotami. Je třeba podpořit kritické myšlení ve vzdělávání, aby lidé nepodléhali populismu. V budoucnu bude hrát významnější úlohu občanský sektor, měl by získat vyšší prestiž a veřejný sektor by s ním měl úzce spolupracovat.

Témata (clustry):

Obecné

- nebezpečí propadu ve srovnání s ostatními zeměmi i při mírné změně systému
- selektivní výběr indikátorů chudoby, je třeba používat širší spektrum indikátorů
- všechny nerovnosti se budou zvyšovat
- vznik systémových nerovností, je třeba reagovat mezirezortním řešením
- růst nerovností způsoben akcelerací technologií a tržním liberalismem
- trend růstu nerovností je třeba eliminovat posílením redistribučních funkcí sociálního státu a zvýšením efektivity veřejných služeb

Specifické oblasti nerovností

- nerovnosti v přístupu ke kvalitním (bio)potravinám
- nerovnosti v přístupu k modernizaci energií pro domácnosti (tzv. energetická chudoba)
- nerovnosti v systému spravedlnosti
- prohlubování nerovností v přístupu ke zdravotním službám
- posilování genderových nerovností
- je třeba snižovat nerovnosti vzniklé v důsledku diskriminace
- znevýhodnění těch, kteří se rozhodnou pro děti
- roste znevýhodnění a počet matek samoživitelek
- stoupající xenofobie zvyšuje nerovnosti menšin
- přibývá lidí (OSVČ), kteří nedosáhnou na přiměřený důchod
- regulace mzdové hladiny k zajištění udržitelných důchodů
- přibývá elit uvnitř menšin a tento trend by měl být podpořen
- zlepšuje se přístup ke vzdělávání a tento trend by měl být podpořen
- nebezpečí nižší sociální mobility
- rozdíl mezi venkovem a městem a mezi regiony (vnitřní periferie, deprivovaná území)
- přibývá vyloučených lokalit

Hodnoty

- negativní trend legitimizace určitých nerovností
- populismus a s ním spojená legitimizace nerovností
- podpora sdílených hodnot
- vedení studentů ke kritickému myšlení
- chybějící partnerství občanského a veřejného sektoru
- občanský sektor bude hrát důležitější roli ve vyrovnávání nerovností

Host 2 – Jakub Rudý

V rámci jednotlivých kavářenských sezení se vyprofilovaly tři poměrně úzce zaměřené skupiny – s výjimkou té poslední se tedy žádná nedokázala na téma podívat dostatečně komplexně a spíše se věnovala dílčím aspektům. Výjimku tvořila snad skupina třetí.

První skupina – byla silně zaměřena na téma rodiny, poukazovala tedy především na nerovnost mezi rodinami s dětmi a rodinami bez dětí, respektive *singles*. Nerovnosti nejsou jen finanční (náklady na výchovu dítěte, náklady ušlých příležitostí spojené s časem věnovaným rodině a péči), s přesahy i do důchodového věku, kde probíhá výpočet tak, že favorizuje jedince s vyššími příjmy, byť byly dosaženy na úkor založení rodiny. Nerovnosti jsou také sociální – nízká prestiž rodičovství, přeceňování kariérních a materiálních úspěchů. V souvislosti s rodinami se rozvinulo i téma péče/neplacené práce, která není společensky ani finančně oceněna. Rodičovství je práce na plný úvazek, kterou ale nikdo nevyčísľuje. Podle jednoho hlasu má aktivní kojení a aktivní péče i prokazatelný pozitivní vliv na kognitivní schopnosti dítěte. V poslední fázi diskuze se okrajově „nakously“ i dvě jiné teze. Nerovnosti mají negativní vliv na ekonomiku (bez specifikace, které a jakým způsobem). Vážným sociálním problémem je „pracující chudoba“. **Z hlediska trendu**, nebo vývoje bylo shodně konstatováno, že přes některé pozitivní signály vlády směrem k podpoře rodin s dětmi je **stav setrvalý a trend bude přes některé výkyvy pokračovat i v horizontu 2030**.

Druhá skupina k tématu přistoupila zcela odlišně, silným hlasem zaznívalo, že nerovnosti jsou ve společnosti zdravé a slouží jako motivátor. **Podle této skupiny nerovnosti ve společnosti budou spíše narůstat**. Je to důsledek zvýšené konkurence mezi státy na globální úrovni, která jednotlivé země/společnosti vede k tomu, že musí vybírat, podporovat a motivovat ty nejtalentovanější. Z tohoto pohledu je snižování nerovností bojem proti talentům, vytažení nejslabších na nivelizovaný slabší průměr není cesta, která by mohla v globálním měřítku uspět. Výše uvedené bylo následně zmírněno konstatováním, že šanci mají dostat všichni, kteří chtějí a že nerovnost by se neměla týkat vzdělávání, protože to je startovací čára, na kterou se mají všichni dostat. Dále bylo zmíněno několik dílčích oblastí, která reagovala na témata první skupiny, ale nepřinesly nový náhled. Nicméně jedna důležitější poznámka: demografický vývoj stárnutí populace a přetrvávající až prohlubující stereotypy vůči seniorům, které do budoucna mohou snižovat soudržnost společnosti.

Třetí skupina se zaměřila na nerovnosti, které budou v následujících letech klíčové – nerovný přístup ke vzdělání, regionální disparity, nerovnosti mezi obyvateli měst a venkova, skryté a reprodukováné nerovnosti (související se sociálním respektive rodinným původem), nerovnosti dané schopností pracovat s novou technikou a digitálními technologiemi. Odpovědí na tyto trendy, ale i na rostoucí podíl nemohoucích a ohrožených ve společnosti má být změna systému sociální péče z paternalistického systému pomoci na emancipující podporu.

Témata (clustery):

1. Nerovnosti mezi rodinami s dětmi a rodinami bez dětí/jednotlivci.
2. Negativní vliv nerovností na ekonomiku.
3. Pracující chudoba.
4. Nerovnosti = motivátor.
5. Rovný přístup ke vzdělání.
6. Stereotypy vůči seniorům.
7. Nerovný přístup ke vzdělání.

8. Regionální disparity.
9. Skryté, sociálně reprodukované nerovnosti.
10. Přejchod ze systému pomoci na systém podpory.

3. Pracovní skupina

Výběr cílů:

...

cíl	Počet hlasů
2	1
4	1
5	1
6	2
8	1
12	1
13	3

Diskuze:

Průběh byl ovlivněn tím, že se skupinu tvořili pouze dva účastníci a Anna Kárníková. Stejně jako během kavárny i zde se skupina shodla, že selektivní používání indikátorů pro měření nerovností je nesprávné. Na základě toho by bylo vhodné přeformulovat a doplnit cíl č. 5:

- při sledování nerovností se soustředit na různé skupiny a používat neagregovaná data
- zajistit, aby rozvoj byl v dlouhodobém horizontu přínosem pro všechny skupiny

Cíl č. 6 by bylo vhodné rozšířit i na další skupiny a ne jen na mládež a děti. Mělo by se především bránit vzniku vyšších sociálních rozdílů (hlavně omezit propad směrem dolů u některých skupin), k čemuž by měla dopomoci vyšší míra solidarity.

Cíl č. 8 by bylo vhodné rozvinout o důstojnou práci zajišťující obživu a neškodící zdraví. Zároveň je ke zvážení, zda místo termínu „pracující chudoba“ nepoužívat raději „pracující chudí“.

Cíl č. 13 je velmi důležitý, neboť občan by měl být středem snah o snižování nerovností. Lze přeformulovat takt: Podporovat kreativní seberealizaci každé/ho občana/občanky ČR

Podstatné na celé strategii by mělo být, aby si stanovila, pro jakého člověka vlastně kvalitní život definuje. Jaký by měl tento člověk být, jaké by měl mít hodnoty?

Téma: Udržitelná spotřeba

Facilitátor: **Martin Nawrath (Agora CE)**

1. Shrnutí tématu

Účastníky byly identifikovány čtyři nástroje ovlivňování spotřebitelského chování: výchova a vzdělávání, restrikce, finanční nástroje a plánování. Nejvíce diskutovaným tématem byla výchova a vzdělání. Finanční nástroje byly zmíněny zejména v souvislosti s DPH, spotřební daní a internalizací externích nákladů do ceny výrobků a služeb. Vzhledem ke složení účastníků (více méně nepřítomnost ekonomů), ale nebyly finanční nástroje diskutovány do hloubky. Opakovaným leitmotivem debaty byla provázanost spotřeby a reklamy a schopnost společnosti ji regulovat (nebo dokonce zakázat) v paralele s regulací výrobků majících negativní vliv na zdraví.

2. Worldcafe

Otázka pro worldcafe:

Jak se budou vyvíjet vzorce spotřebního chování obyvatel v ČR do roku 2030?

Popis průběhu:

Téma se ukázalo jako velmi komplexní. Bylo těžké zaznamenat diskutovaná konkrétní, věcná témata a současně respektovat debatu, která se chvílemi nesla ve velmi filozofickém duchu. Tato úroveň diskuze byla patrná zejména v tématu tržního hospodářství, které je pokládáno za hnací motor naší civilizace a který podporuje růst spotřeby. V této souvislosti byla také často diskutována síla reklamy a nástroje marketingu jako přímý konkurent vzdělání k uvědomělejší spotřebě.

Témata (clustry):

1. Tržní hospodářství jako klíčový motor západní civilizace podporuje spotřebu, generuje potřeby, které i když nejsou nutné, dají se tržně využít.
2. Podoba spotřeby je dnes určována na globální úrovni (nadmárodní korporace) a naše spotřebitelské chování má vliv na celý svět (příklad palmového oleje).
3. Snaha po neustálém růstu HDP má za důsledek výrobu zboží s velmi krátkou dobou životnosti. Stále méně věcí je kvalitních a trvanlivých.
4. Trendy spotřeby jsou z velké části vynucené (například díky růstu populace ve světě), málo z nich jsme schopni regulovat, omezovat.
5. V současnosti je spotřeba výrazně ovlivněna naší závislostí na fosilních palivech. Proti tomu by měly jít trendy podpory veřejné a nemotorové dopravy a využívání obnovitelných zdrojů.
6. V této souvislosti je stále důležitější téma adaptací na změnu klimatu. Musíme změnit své chování na globální, místní i osobní úrovni (například bezuhlíkatá ekonomika, plánování měst, úspory vody).
7. Výrazný dopad na podobu spotřeby mají naše stravovací zvyklosti (například velká spotřeba masa).
8. Spotřebitelské chování může být výrazně ovlivněno vzděláním na formální i neformální úrovni – znalost výrobních procesů, dopadů výroby na životní prostředí apod.
9. Bude se posilovat snaha o soběstačné komunity, lokální produkci, posilování vazeb mezi výrobcem a spotřebitelem.

10. V mezinárodním měřítku je klíčové téma podpory místní ekonomiky (teoreticky udržitelnější) versus odstraňování obchodních bariér, rozdílnosti daňových systémů apod.
11. Převládá mentalita „mít“ nad mentalitou „být“, která podporuje spotřebu.
12. Lze očekávat růst sociální a finanční gramotnosti.
13. Posilování „stříbrné ekonomiky“ tj. spotřeby v důsledku prodlužování délky života.
14. Je třeba sledovat spotřebu kritických komodit (například fosfor v půdě), které zásadně ovlivňují hospodářství.

3. Pracovní skupina

Výběr cílů:

Nejvíce bodů (8) a nejvíce diskutovaný byl cíl č.11 – **Podporovat udržitelné vzorce spotřebního chování**

Následně byly částečně diskutovány cíle související se vzděláváním, tj. cíle 3 (...**pojetí vzdělávání jako rozvoje kompetencí pro občanský, profesní a osobní život**) a 4 (Podporovat spolupráci a propojování ve vzdělávání).

Diskuze:

Účastníci vnímali zvolený cíl č 11 jako málo konkrétní a diskuze se tak zaměřovala na formulaci konkrétnějších cílů, respektive podcílů. V této debatě byla oblast spotřeby rozdělena do dvou částí. Na tu, kterou máme v rukou osobně (rozhodujeme se sami o podobě spotřeby) a na tu, která je více méně určovaná v podobě služeb a produktů jako předmětů spotřeby – například podoba veřejné dopravy).

Spotřebu, na jejíž podobu máme vliv, jsme diskutovali zejména s ohledem na cíle 3 a 4 (týkající se vzdělávání). Navrženy byly dva konkrétní podcíle. **1. Zanést udržitelnou spotřebu jako předmět do rámcového vzdělávacího programu na ZŠ a propojit ji s mediální výchovou.**

2. Podporovat výzkum zaměřený na spotřebitelské návyky, respektive možnosti jejich ovlivňování.

V oblasti spotřeby, kterou může více ovlivňovat stát, byly formulovány také dva podcíle. **1. Posílit systém značení výrobků s ohledem na jeho dopady na udržitelný rozvoj.** **2. Posílit regulaci reklamy s ohledem na dopad prezentovaných výrobků na životní prostředí a udržitelnost.**

Diskuze se rovněž dotkla informačních nástrojů týkajících se prezentace reálného dopadů výrobků na životní prostředí (webové portály, spotřebitelské časopisy).

Konkrétním cílem by mohla být podpora principu nakupování veřejných institucí od místních producentů.

Diskutována byla rovněž role školního stravování při respektování výživových doporučení (zdraví, dopad na životní prostředí).

Téma: Zdraví

Facilitátor: **Lucie Schubert (Agora CE)**

1. Shrnutí tématu

Velké téma je prevence, daleko spíše než zdravotní gramotnost. Hodně se do výstupů z diskuze promítají témata jako čistota životního prostředí, které nejspíš budou součástí i jiných částí celé strategie.

Další tématem je polemika týkající se financování a správy nemocnic a zdravotnických institucí, které jsou s ohledem na trendy rozvoje zdravotnictví neudržitelné.

Na ústupu až úpadku jsou bohužel některé dobré zvyklosti, jako je hygienická služba, doškolování lékařů apod.

Požadováno důsledné zahrnutí již existujících dokumentů jako je Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí do tvorby této strategie 2030. Výše zmíněné dokumenty již zahrnují konkrétní akční plány podložené předchozí výzkumnou prací a mapováním trendů.

SDGs - Cíle udržitelného rozvoje 2015-2030 – jejich zahrnutí/zohlednění ve strategii.

Téma bezpečí - Přidat jako cíl, pokud patří do této části strategie, případně prosíme zohlednit v té části, které přináležejí lépe.

Strategické cíle týkající se zdraví jsou spíše méně hojně zastoupeny v současném návrhu, navrženy jsou jiné formulace i doplnění – více níže.

2. Worldcafe

Otázka pro worldcafe:

Jak se bude vyvíjet zdraví obyvatel české republiky do roku 2030?

Popis průběhu:

Bohužel jsme v rámci celého kulatého stolu – kavárenské části - 28/4 jsme za téma zdraví bojovali s nedisciplinovaností účastníků či snad částečně s nelepícími opadávajícími kolečky?

Přesto, že to vypadalo, že budeme mít vždy jen jednu pracovní skupinu, několik minut po začátku každého kola se ještě postupně dostavilo několik dalších lidí. V případě první a poslední skupiny jsme je nedělili, v případě druhého kola jsme je s Michaelou zvládly ještě operativně rozdělit.

Dalším aspektem bylo, že jsme měnily po prvním kole lokaci, v rohu velké zasedací místnosti nebylo možné se s naší skupinou slyšet, přesto že nebyla nijak velká – přehlušily nás ostatní diskutující skupinky. To bylo dáno hlavně tím, že se 28/4 dostavilo výrazně více lidí než například o týden dříve.

Vše výše uvedené mělo bohužel vliv na kvalitu diskuzí, jejich délku a závěry.

Poučení:

Lépe ohlídat disciplínu jednotlivců – převelet jinam? Připomínat systém volby, kontrolovat, že to mají u sebe nalepené?

Lépe reagovat na změny – důsledně dělit na skupinky po max. 5-6 lidech? – Nad 6 lidí už to bylo opravdu neefektivní, nebo se někteří vůbec nedostali ke slovu.

Při očekávaném vyšším počtu účastníků rovnou plánovat větší rozprostření skupin (využít i vedlejší místnosti), dodatečné přesuny zdržují.

V prvním kole se sešla poměrně diverzní skupina, nicméně si dali navzájem prostor a diskuze tvořila dobrý základ pro výstupy za téma zdraví. Podařilo se popsat i některé předpokládané nebo již nastupující trendy.

V druhém kole došlo k přesunu do vedlejší místnosti a rozdělení na dvě skupiny.

Skupina u Lucie plyně navázala na nastíněná témata z prvního kola a dále je doplnila o další.

Skupina Michaely byla méně konstruktivní a bylo těžší udržet diskusi konstruktivní.

Skupina byla málo početná, zastoupená 3 diskutujícími, málo se dostal ke slovu účastník ze záchranného hasičského sboru, hodně účastnice z Moravskoslezského kraje a Jan Zeman.

Úvodem první z diskutujících uvedl, že na stávajícím trendu nelepšícího se zdraví, respektive úmrtnosti (!) má ze 2/3 podíl nezdravý životní styl – alkohol, drogy, kouření, otylost, nedostatek pohybu, nebo naopak adrenalinové sporty. 15 % úmrtí jde na vrub geneticky podmíněných onemocnění a zbytek je způsoben kombinací nezdravého životního stylu a zátěží z životního prostředí (PAU, prachové částice, Nox, CO₂ (?))

V třetím kole jsme opět trochu bojovali s počty, nakonec vznikla jedna diskuzní skupina, protože někteří už odmítali se opět přesouvat. Zpětně hodnoceno by bylo přínosnější skupinu opět rozdělit. Někteří lidé se opět moc nedostali ke slovu.

Přes všechny tyto aspekty zahrnuje zápis z našeho pohledu hodnotné podněty, výstupy a účastníci skutečně dbali o pokrytí široké škály souvisejících témat, tak aby se v rámci strategie jako celku na nic nezapomnělo.

Clustery procházíme níže v podstatě časové posloupnosti, jak na sebe postupně navazovaly dle výše uvedeného komentáře.

Témata (clustery):

Kosmické síly

(sluneční bouře apod.)

> aktuálně turbulentní stav

// duševní choroby a jejich rozmach

- plošné dění, hůře ovlivnitelné

věk dožití ve zdraví

*od roku 60 pořád stejný

- ubývá pracovní síla

*desinterpretace v materiálu, započítávají se jen ti zdraví šedesátníci

Zdravotní gramotnost

- i když jsme gramotní, nechováme se podle toho
 - příklad brojení rodičů proti očkování
 - Co je vlastně zdravotní gramotnost?
 - tlak EU
 - Výchova k odpovědnému přístupu ke zdraví. (Příklad – lidé hodně vědí o přínosech plastické chirurgii, ale málo jsou informováni o dopadech. Trend – hubená matka, tlusté dítě.)
 - *výzkum zdravotní gramotnosti – nejlíp je na tom NL a DE, nejhůř Bulharsko a Rakousko
- trendy/potřeby:
- Změna paradigmatu myšlení
 - Podpora zdraví a primární prevence – promítnout do všech politik
 - zdravotní gramotnost – životní styl, pohyb
-
- podpora – vracet po úrazu k sebeobsluze u starších, do práce v produktivním věku
- současný stav: není motivace pro aktéry ani nemocné, chybí lepší propojení zdr. a soc. sféry
- *inspirace v Německu

Klesající důvěra v klasické západní lékařství

- aktuální trend
- > rozmach alternativní medicíny
- > psychosomatika
- obě zažívají nástup

(Ne)informovaný souhlas

- s ním souvisí klesající důvěra, kauzy jako jsou neodsouhlasené sterilizace, vedení porodů apod.
- ### Nárůst duševních chorob
- pozorovatelný trend
 - není zohledněno ve strategii

Prevence (znovu nástup)

Rozklad hygienické služby

- od nízkého věku, plošně
- výživa těhotných je špatná
- životní prostředí – vytápění, prašnost
- stravování dětí – obezita
- pravidelné stravování dětí
- výchova ke zdraví v rámci školy
- snížení pohyblivosti, závislost na cukru

Ochrana před látkami z ovzduší

- pokulhává, emise z motorů, topení
- neřeší se hormonální disruptory ve vodě, biocidy v zemědělství
- > rozvoj endokrinních chorob
 - čističky to nečistí
- rizikové látky v potravinách

*sledování potravních řetězců dříve v rámci strategie

Hluk

- opomíjené téma!

Příklady:

Disparity v kvalitě životního prostředí a výroby. (Příklad z Moravskoslezského kraje – dováží se tam z Čech nekvalitní hnědé uhlí, které se tam spaluje, děti naopak jezdí na školu v přírodě do Čech.)

Emise ze spalování a ve městech z dopravy – zátěž pro zdraví obyvatel.

Nebezpečí klimatických změn – jednak velké zátěže extrémních výkyvů počasí (dlouhodobé vlny veder), ale i nebezpečí infekcí od migrantů. Uprchlíci mohou mít nejen TBC, ale i jiné infekční méně známé choroby. Je třeba zajistit jejich zadržení v karanténě a řádné proočkování.

Zdravé stárnutí

> vytvářet pro ně podmínky (potřeba, nikoliv trend)

Národní akční plány strategie pozitivního stárnutí (MPSV) – zohlednit

Společnosti neoceňuje přirozené stárnutí – reklama stále prosazuje kult krásných, mladých lidí.

Vývoj životních stylů, které ohrožují zdraví populace

> řešení – jak? > restart Podpory zdraví

- trend – prevence nemocí, podpora zdravého životního stylu

- podpora sportu – nevrcholového – tělovýchova

Podpora spíše než vrcholovému sportu masovému sportu.

Podpora pobytu venku – školních zahrad, městského zahradničení, parků.

> Restart podpory a obnovy Národní program podpory zdraví

! potřeba pozitivních příkladů (společensky rozeznané osoby/osobnosti, představitelé...)

Příprava lékařů i nelékařů

- opět se snižuje úroveň přípravy

- dříve fungoval systém doškolování lékařů

(došlo prakticky k vyřazení oboru geriatry, gerontologie)

Narůstající byrokracie

Ubývá organizace zdravotnictví

- centrální systém není, chybí

- rozpor mezi ekonomikou zdravotnictví a jeho rostoucí kvalitou – neudržitelný vývoj, za cenu malého zlepšení, zároveň je velký nárok na cenu

- rostou specializované výkony, efektivita dole klesá

CZ specifikum – máme nejlepší možný systém, ale vstupuje nám do toho šedá ekonomika, léčíme jen to, co se vyplatí.

Finanční plánování není spřaženo se strategickým

MASKy – proběhlý průzkum a závěry

- strategie k zdravému životnímu stylu

- občané ztrácí hranice, normy
- ČR – země kde není nic hanba
- nefunguje zdravotní služba (ČČK třeba)
- nikdo nedělá přednášky
- školy přešly na konzervovou stravu

NEZAŘAZENO

Problémem je výchova, která vede k nedostatku pohybu u dětí již v raném věku, následně pak k léčení ADHD (zkratka anglického „Attention Deficit Hyperactivity Disorder“ – hyperkinetická porucha HKP, tedy porucha pozornosti s hyperaktivitou).

Významné jsou také finanční zájmy farmaceutického průmyslu a různé dezinformace.

Například kampaně proti očkování x naopak je ale třeba vnímat různá nebezpečí, některá očkování mohou mít v pozdějším věku příznivější průběh.

Kvalita výrobků je horší než od stejných výrobců v západní Evropě.

Proti těmto negativním trendům by se měla postavit preventivní opatření – i systém, jak financovat více podporu zdraví. Je třeba změnit přístup – měl by pracovat ve prospěch pacienta, nikoli ve prospěch výrobců nebo dodavatelů. Podporovat zdravý způsob života, i třeba preventivní lázeňství. Němci prý mohou každé tři roky čerpat lázeňskou péči všude v Evropě.

*Obecný komentář:

Téma jak je definováno, vyžaduje úplně jiné odborníky.

Mluvit o trendech nepomůže

Zahrnout Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí – 13 akčních plánů, zahrnuje již predikované trendy!

Vycházet z aktuálně platných všech strategií při tvorbě této, jsou opomíjeny (strategie k Alzheimerovi apod.)

3. Pracovní skupina

Výběr cílů:

Cíl.4: Podporovat spolupráci a propojování ve vzdělávání. – 2 hlasy

Cíl.9.: Kultivovat zdravotní gramotnost obyvatel a směřovat tak k co nejnižšímu výskytu nemocí a předčasných úmrtí. – 11 hlasů

Cíl.10: Snižovat nerovnosti ve sféře zdraví. – 5 hlasů

Cíl.13: Podporovat kreativní seberealizaci obyvatel ČR. – 1 hlas

O téma byl menší zájem a tím byl dán i celkově nižší počet hlasů pro některé z cílů. Pracovní skupina byla komornější, nicméně podařilo se v rámci ní věnovat se všem 4 obodovaným cílům, ty rozšířit či reformulovat. U dvou cílů, které se týkají spíše jiné strategie, doplnili účastníci vlastní interpretaci – zohlednili téma zdraví.

Diskuze:

Proběhla rekapitulace výstupů z kavárny. K tomu již účastníci v podstatě nic neměli. Nicméně jsme se k výstupům z kavárny vraceli při diskuzi o jednotlivých cílech.

Co bylo mnohokrát opakováno a potvrzeno ještě v pracovní skupině, je důsledné zahrnutí již existujících dokumentů jako je Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí do tvorby této strategie 2030. Výše zmíněné již zahrnují konkrétní akční plány podložené předchozí výzkumnou prací a mapováním trendů.

Cíl.4: Podporovat spolupráci a propojování ve vzdělávání.

Reformulace cíle:

Podporovat spolupráci, součinnost, propojování a výzkum ve vzdělávání, sociálních službách a zdravotnictví.

+ zahrnout zdravotní gramotnost do osvěty/vzdělávání/výchovy.

Zde bylo poměrně patrné, že původně formulovaný cíl jako takový se vztahuje k jiným částem této oblasti strategie, nicméně jsme jen využili pro promítnutí potřeb vnímaných za téma zdraví.

Cíl.9.: Kultivovat zdravotní gramotnost obyvatel a směřovat tak k co nejnižšímu výskytu nemocí a předčasných úmrtí.

Reformulace cíle:

Kultivovat Zvýšit zdravotní gramotnost obyvatel.

Cílená podpora zdraví a primární prevence během celého života vedoucí k předcházení vzniku a výskytu nemocí a předčasných úmrtí.

- prevence před chemickými látkami, hlukem atd.
- nedostatek fyzické aktivity, správná výživa
- zohlednit globální cíl – snížit úmrtí u dopravních nehod, // dobré vládnutí

Cíl.10: Snižovat nerovnosti ve sféře zdraví.

Reformulace cíle:

Snižovat nerovnosti ve sféře zdraví.= Plošná dostupnost jakostních zdravotnických služeb a přiměřené personální a ekonomické zajištění zdravotnictví.

Snižovat nerovnosti ve sféře zdraví generované socioekonomickými determinanty/podmínkami.

Co je přiměřenost? – kritická otázka zda to takto formulovat
Socioekonomické determinanty – vysvětlit, co se tím myslí...

Cíl.13: Podporovat kreativní seberealizaci obyvatel ČR.

- well-being
- sebevýchova ke zdraví, účast obyvatel na vlastním zdraví

> buď tento bod rozšířit nebo jiným způsobem dostat do strategie tento požadavek směrem k individuální zodpovědnosti. Pokud podporujeme kreativní seberealizaci, bylo by záhodné podporovat i ke zdravému životnímu stylu, který umožní tuto seberealizaci.

Bezpečí:

Přidat jako cíl, pokud patří do této části strategie, případně prosíme zohlednit v té části, které přináší lépe.

Bez tohoto cíle je snaha udržovat zdraví obyvatel jen snahou zachránit nastalou zdraví/život ohrožující situaci, nikoliv jí předcházet.

Formulace cíle vychází rámcově z formulace dané v SDGs (Cíle udržitelného rozvoje 2015-2030).

Návrh formulace cíle:

Za každých okolností se vyhnout válkám a konfliktům, dalším bezpečnostním rizikům. Zajišťovat mír.

- včasné varování, snižování rizik

--

Jeden účastník skupinu beze slova po pár minutách opustil potom, co mu bylo lehce oponováno dalšími účastníky ve skupině a byl veden ke konstruktivnějšímu přístupu ze strany facilitátorky.

SDGs - Cíle udržitelného rozvoje 2015-2030 – jejich zahrnutí/zohlednění ve strategii. Mít toto na paměti se snažila za ÚV Michaela Valentová. Některé cíle nejsou v ČR relevantní (cíl 3.1 novorozenecká úmrtnost i cíl 3.2 úmrtnost dětí do 5 let jsou v ČR nízké. Rovněž v případě ukončení epidemií je možné se soustředit pouze na některé vybrané (AIDS apod.)

V bodě 3.4 se ukazuje, že pro ČR může být přínosné zacílení na nepřenosné choroby o 1/3 (například kardiovaskulární a onkologická onemocnění a příslušná osvěta). Kontrola tabáku, drogy, podpora výzkumu i zvýšení financování zdravotnictví. Samostatným tématem prolínajícím se i do jiných témat je bod, který mluví o včasném varování, snižování rizik a řízení národních a globálních rizik. Bod 3.5 odkazuje na Návykové látky a škodlivé užívání alkoholu, jehož spotřeba je v ČR poměrně vysoká.

Důležité téma zmiňuje bod 3.6. – celosvětově snížit na polovinu počet úmrtí a zranění při dopravních nehodách.

– může doplnit (nebo v krátké verzi: Z globálních cílů by se ČR měla soustředit zejména na kontrola spotřeby tabáku, návykových látek a alkoholu, dopravní nehody a nepřenosné choroby.

Přidělená expertka se bohužel nepřihlásila výrazněji ke své roli, její přítomnost jsem odhalila až v závěru.

Téma: Kultura a identita v ČR

Facilitátoři: **Pavel Mička (Agora CE), Eva Bazgierová**

1. Shrnutí tématu

Celkově byla u diskutujících patrná obtížnost, jak dané téma pojmout. Nebyly jim jasné základní pojmy (resp. jejich mnohoznačnost vyžadovala vždy dost času na to, aby si hlavní pojmy sami definovali a pak mohli řešit trendy vývoje). Celkově byla patrná určitá zmatenost diskutujících a příliš široké téma k diskusi s velmi subtilním podkladem.

2. Worldcafe

Otázka pro worldcafe:

Jaké budou trendy v kultuře a formování identity obyvatel České republiky do roku 2030?

Popis průběhu:

Při worldcafe se téma diskutováno v rámci 5 skupinek (3x vedl P. Mička a 2x E. Bazgierová). Společným znakem téměř všech diskusí bylo hledání významu pojmu Identita. Jak je vidět i ze zápisu níže, toto téma se diskutovalo v každé skupině. Obecně je třeba říci, že dané téma bylo velmi široké, málo podloženo textovým materiálem a i účastníci diskusí jen obtížně odpovídali na otázku o trendech budoucího vývoje. Spíše si museli sami pro sebe uvědomovat, co dané pojmy (identita, kultura atd.) znamenají. Toto se také projevilo ve výstupech z WC.

Témata (clustry):

Chápání pojmu „Identita“

- Dochází k polarizaci společnosti a nevíme, jakým tempem to půjde dál, ani jestli je tato polarizace podmíněna kulturně (často se rozdílně polarizují i členové ze stejného kulturního zázemí)
- Polarizace se projevuje buď „přimknutí“ se k národní kultuře a nebo naopak internacionalizací (jsem „doma“ všude). Oba dva přístupy ale nemusí být v rozporu = třeba hledat výhody obojího (určitý zdravý patriotismus)
- Problém ČR je, že po dlouhou dobu jsme nebyli vystaveni „jinakosti“.
- Formování identity může probíhat dvěma způsoby:
 - posilování národní identity
 - multidimenzionální identita (každý máme různé identity a ty se vzájemně nevylučují (jsem Čech, stejně jako muž, Evropan, otec,.....)).
- Otázkou je, který z trendů převládá? Obecně je důraz spíše na multidimenzionální identitu

- Nelze ji jednoznačně definovat, je vícerozměrová – může být identita ve vztahu k rodině, v práci, národní identita, evropská identita...)
- Důraz by měl být kladen na jedinečnost každého člověka a nepohlížet na něj jen jako na „vietnamce, ukrajince“ – takový pohled může jen prohlubovat a posilovat stereotypy. Dochází k postupnému oslabování tohoto trendu „nálepek“
- Člověk může mít více identit – česká, evropská, romská, umělecká – záleží pak na pořadí a intenzitě každé z nich.
- Problém identity na úrovni jednotlivce a identity kolektivní (identita ČR). Problém je s kolektivní identitou - v tomto směru je kultura identitotvorná. Na čem stavět identitu ČR? Nejen na jazyku a na vymezování vůči okolí, ale hlavně na tom, v čem jsme dobří. Někdy je ale rozpor v touze identifikovat se s kolektivní identitou (být hrdý na to, že jsem Čech), při současném chování politických elit.
- Důležité je právo na sebeurčení a svodu vybrat si identitu/identity, které chci
- Dnešní trend je spíše odklon od vlastní přirozené identity – škatulkování do určitých rolí
- Lidé neví, jak se mají používat státní symboly.
- Podle účastníků chybí v ČR identita ke kraji, kterou se nedaří budovat
- Je identita spojená s místem bydliště, narození, atd.?
- trend v ČR je, že se Češi spíše stydí za svou českou národní identitu, tzv. pozitivní hrdost (vlastenectví)
- Tohle vede k diskuzi, jaké jsou dnes vlastně hodnoty češství: křesťanské hodnoty?
- Identita se může měnit v průběhu života
- Pokud je ovšem člověk „ukořeněn“ má silnější postavení vůči okolí
- Češi mají malé povědomí o své identitě v rámci Evropy – máme spoustu tradic a identit, na kterých můžeme stavět (trampství, muzika, sport, kutilství, taneční, chalupářství, atd. = bohaté tradice, které by se měly podporovat
- Stát to nic nestojí, chybí jen podpora

Kultura a její pojetí

- Kulturu je třeba chápat v širokém pojetí (jako „krev společnosti“)
- Bude docházet ke změnám životního styl – velký vliv kulturních kreativních průmyslů, jejichž velký potenciál v ČR zatím není využit
- Je třeba spolupráce institucí na všech úrovních (stát-region-město-školy-...)
- Otázkou je, Co to je národní kultura a bude vůbec v roce 2030 ještě existovat? Národní instituce (národní divadlo atd.) vznikly v době formování národního státu
- Kultura jako prostředek kultivace společnosti = nástroj na řešení veřejných problémů
- Kultura není totožná s národem, ale stojí více na hodnotách, myšlení
- Více se orientovat na kvalitu života a hodnoty, nikoliv jen na technické aspekty
- Kultura je velmi široký pojem a jako takový je obtížně jej zprostředkovat/ zpřístupnit lidem. Důraz musí být kladen na vzdělávání a na mladou generaci (děti, mládež)

Obecné trendy

- Některé složky kreativního průmyslu (např. architektura) trpí veřejnými soutěži, kde jediným kritériem je cena. je třeba hledat i jiná kritéria
- Kreativní průmysl = prázdné slovo, není jasná definice + více se zaměřit na duchovní rozměr a nikoliv jen rozvoj technologií
- Problém je v nastavení současných dotací – peníze často plynou nesmyslně jinam, nebo nejsou využity efektivně.
- I v kultuře se staví s velkými investičními a hlavně provozními náklady
- Více klást důraz na spolupráci
- Media nepodporují pozitivní aspekty kultury – nezajímá je to, jdou po senzacích a skandálech
- Bude se měnit charakter práce – jak se změní identita? Unese to česká společnost? Podobné změny v minulosti (např. průmyslové revoluce)ú s sebou nesly i výrazné změny společenské a politické.
- Dnes je trend obrácení se na „falešná náboženství“ – konzum, ideologie, zážitky což zapřičiňuje ztrátu toho, že jsem člověk jako takový

Kulturní potenciál

- Relativně rovnoměrné rozložení kulturního potenciálu, který je ale nerovnoměrně využit (a bude se to zhoršovat)
- Tato asymetrie se projevuje i v turismu (nejvíce turistů je v Praze a maximálně vyjíždějí na 1 den. Často kvůli chybějící infrastruktuře – např. veřejná doprava)
- Nerovnoměrnost v investicích do kultury mimo Prahu, resp. investuje se do obnovy hmotného majetku, ale neinvestuje se do lidí v regionech
- Kultura by měla být dostupná všem = bezbariérová (zadarmo). Ale i opačný názor: pokud by byla kultura zadarmo, může jí to degradovat – lidé si jí přestanou vážit
- Bezbariérová kultura zadarmo a hrozba devalvace hodnoty kultury
- Při financování kultury je třeba rozlišit jádro neziskové kulturní tvorby a pak navazující „komerční“ aktivity (např. kreativní průmysly). Rovněž je třeba zvážit podporu umělců (jako jednotlivců versus podporu uměleckých projektů).
- Národní kultura by měla být zadarmo a stát by se tak měl snažit ji zpřístupnit veřejnosti
- Je zájem o českou národní kulturu v zahraničí, ale u nás se paradoxně moc neprosazuje (/byť by o ni byl zájem)

Vzdělávání a vliv rodiny

- Důležité je vzdělávání a růst povědomí o kultuře i národní hrdosti nebo třeba etice.
- Kultura není jen akumulované bohatství, ale hlavně kreativita, myšlení → umělecké vzdělávání jako součást vzdělávání a důraz na kompetence (myslet, být tvůrčí) nikoliv znalosti
- Výchova a vzdělávání ke kultuře není úkolem státu (a škol), ale i regionů a měst
- Naštěstí je zájem o kulturu apod. mezi mladými
- Je třeba pracovat s rodinami, podporovat vztah k místu, ke tradicím a hrdost na minulost/kořeny

- Podle účastníků základem identity jsou kořeny – zde je opět důležité klást důraz na rodinu. Taková identita u nás chybí.
- Proč chybí v ČR například podpora manželství?
- Jednoznačně chybí trend rodiny, předávání tradic

3. Pracovní skupina

Výběr cílů:

Počet samolepek	cíl
5	1.Učinit práci důstojnou.
2	2.Eliminovat strukturální nerovnováhy na trhu práce.
6	3.Dokončit reformu vzdělávání započatou v roce 2005 směrem k pojetí vzdělávání jako rozvoje kompetencí pro občanský, profesní a osobní život.
5	4.Podporovat spolupráci a propojování ve vzdělávání.
0	5.Udržet pozici ČR v trojici zemí s nejnižší mírou ohroženosti obyvatel příjmovou chudobou v zemích OECD a nejlepší pozici ze všech členských zemí EU.
1	6.Významně snížit riziko příjmové chudoby nebo sociálního vyloučení u dětí a mládeže.
0	7.Zvýšit zaměstnanost lidí nad 55 let.
1	8.Omezit tzv. „pracující chudobu“.
0	9.Kultivovat zdravotní gramotnost obyvatel a směřovat tak k co nejnižšímu výskytu nemocí a předčasných úmrtí.
0	10. Snižovat nerovnosti ve sféře zdraví.
1	11. Podporovat udržitelné vzorce spotřebního chování.
11	12. Zachovávat kulturní dědictví ČR.
12	13. Podporovat kreativní seberealizaci obyvatel ČR.

Diskuze:

Nejprve proběhla krátká rekapitulace výstupů z WC a pak reflexe prioritizace cílů z přestávky (snahou bylo pochopit počty samolepek přidělených jednotlivým cílům – což se následně projevilo i v komentářích k cílům). K některým cílům byly učiněny poznámky či komentáře a zároveň byly definovány cíle nové. V případě nových cílů ale jde spíše o nastínění směru, kterým by se tvorba nových cílů měla ubírat spíše než jasná definice cíle.

Cíl 1.Učinit práci důstojnou.

Komentáře:

- *Co rozumíme pod pojmem „důstojná práce“?*
- *Odpovídající platy pracovníků v kultuře.*
- *Ocenění od společnosti a růst prestiže některých povolání (např. řemesla zcela ztratila zvuk). Jde tedy o hodnotové nastavení společnosti.*
- *Růst prestiže práce v kultuře by mohl znamenat i nárůst mecenášství a soukromého dárcovství (větší zapojení podnikatelské sféry, neplatiti všechno v kultuře z veřejných zdrojů)*
- *důstojnou práci posuzovat nejen v rámci ČR ale i v zahraničí (důstojná práce v ČR versus nedůstojná práce v Asii)*

Cíl 2. Eliminovat strukturální nerovnováhy na trhu práce.

Komentáře: nebyly připomínky

Cíl 3. Dokončit reformu vzdělávání započatou v roce 2005 směrem k pojetí vzdělávání jako rozvoje kompetencí pro občanský, profesní a osobní život.

Komentáře:

- *Důraz na kompetence a rozvoj tvořivosti, kritického myšlení atd. (dále viz cíl 13)*
- *podpora kulturní gramotnosti*

Cíl 4. Podporovat spolupráci a propojování ve vzdělávání.

Komentáře: nebyly připomínky

Cíl 5. Udržet pozici ČR v trojici zemí s nejnižší mírou ohroženosti obyvatel příjmovou chudobou v zemích OECD a nejlepší pozici ze všech členských zemí EU.

Komentáře: nebyly připomínky

Cíl 6. Významně snížit riziko příjmové chudoby nebo sociálního vyloučení u dětí a mládeže.

Komentáře: nebyly připomínky

Cíl 7. Zvýšit zaměstnanost lidí nad 55 let.

Komentáře: nebyly připomínky

Cíl 8. Omezit tzv. „pracující chudobu“.

Komentáře: nebyly připomínky

Cíl 9. Kultivovat zdravotní gramotnost obyvatel a směřovat tak k co nejnižšímu výskytu nemocí a předčasných úmrtí.

Komentáře: nebyly připomínky

Cíl 10. Snižovat nerovnosti ve sféře zdraví

Komentáře: nebyly připomínky

Cíl 11. Podporovat udržitelné vzorce spotřebního chování.

Komentáře: nebyly připomínky

Cíl 12. Zachovávat kulturní dědictví ČR.

Komentáře:

- *Nejde jen o to „zachovávat“, ale také rozvíjet, utvářet a prezentovat kulturní bohatství. Je to kategorie, která není statická (něco z minulosti, co musíme zakonzervovat a v nezměněné podobě uchovat pro další generace)- Musíme kulturnímu dědictví dávat nový rozměr/život/smysl (Např. dnes hraje Smetanovy skladby jinak než v jeho době).*
- *Nezaměřovat se jen na hmotné dědictví, ale i na nehmotné→klást důraz na tradice (i lokální)*
- *ke kulturnímu dědictví dodat i přírodní dědictví. Kultura se projevuje v péči a vztah ke krajině (její udržitelné využití).*

Cíl 13. Podporovat kreativní seberealizaci obyvatel ČR.

Komentáře:

- *Možná rozšířit na podporovat sebedůvěru/sebevědomí a povědomí o společné identitě → v čem jsme dobří*
- *velký důraz na vzdělávání (kreativita, česká zručnost – zlaté české ručičky a schopnost řešit problémy*
- *nehledět jen do minulosti → motivovat se a inspirovat v zahraničí (kreativní průmysl, inovace atd.)*
- *podpora místní úrovně (komunitní rozměr kultury)*

Návrh nových cílů¹:

- Podpora rodiny jako prvotního tvůrce identity každého z nás

Komentáře:

- *je to předpoklad nejen kulturního rozvoje (i sociálního, ekonomického atd.)*
- Zajistit dostupnost kultury pro všechny
- Budovat respekt k vlastní kultuře jako předpoklad respektu ke kulturám jiným
- Podpora vztahu k místu k domovu

¹ nebylo snahou pečlivě stylisticky připravit znění cíle, spíše jen obecně upozornit na to, co skupině mezi cíli chybí.